Ч. 210 Второк 22 вересня (4 жовтня) 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє за вложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(До ситуациї. — Справа Драйфуса і демонстрациї в Парижи. — Справа кретийска. — Чутка о забитю хіньского цїсаря і ситуация в Пекінї.)

На порядку дневнім нинїшного засїданя палати послів стоїть перше читанє предложень угодових. Доси записало ся 41 бесїдників против. Вже се поважне число бесїдників характеризує достаточно ситуацию. Ґазети подають ще й ту характеристичну вість, що коли рівночасно записувано ся до голосу і треба було льосом визначити, хто з них перший має промавляти, а льос припав на социяліста Феркавфа і той хотїв заміняти ся першеньством, не знайшов ся нїхто охотний до того. Що заносить ся на якісь зміни, на якусь чутку, се вже, так сказати би, висить у воздусї, бо вже ходять всїлякі чутки. Насамперед звернуло то увагу всїх, що Є. Вел. Цїсар вернув вчера з Вальзе до Відня, хоч мав там як кажуть побути до 6 с. м. Рівночасно розійшла ся чутка, що ґр. Тун хоче подати ся до димісиї. Чутку ту заперечує Fremdenblatt слїдуючими словами: „Декотрі часописи занотували поголоску біржеву, мов би то ґр. Тун подав ся до димісиї. Можемо заявити, що чутка та єсть зовсїм безосновна“. — Але чутка була і єсть а її лучать з приїздом Є. Вел. Цїсаря до Відня. Кажуть іменно, що ґр. Тун, в виду того, як уложили ся відносини в парляментї, не хоче дальше оставати ся в кабінетї. А як ті відносини уложили ся, видко хиба найлїпше з послїдного голосованя над пильним внесенєм пос. Швеґля. Президент мінїстрів ґр. Тун заявив на послїднім засїданю, що держить з парляментарною більшостию, з правицею, тимчасом та сама більшість заявила своїм голосованєм, що не держить з ґр. Туном. Могло то стати ся, що так скажемо, случайно, але все-таки той факт характеризує становище правицї і її внутрішні відносини. Впрочім дальшу ситуацию вияснить може нинїшнє засїданє. Фактом єсть лиш, що нїмецка опозиция на разї відступила від обструкциї, котрої держать ся ще лиш Шенерер і Вольф та їх прихильники. Але іменно та тактика Нїмцїв мала, як кажуть, наробити трохи заколоту серед правицї, котрий проявив ся іменно згаданим голосованєм. На всякий случай становище ґр. Туна стало ся досить невигідне. Про димісию мінїстра торговлї Бернрайтера доси не чувати нїчого. Чутка о нїй розійшла ся була ще в четвер, але доси она ще не внесена. Ті, що доказують, що др. Бернрайтер рішив ся на всякий случай подати ся до димісиї, кажуть тепер, що він лиш длятого не подав ся, що Цїсаря не було доси у Відни.

Декотрі французскі ґазети доносять, що ґенеральний прокуратор Манон мав в своїм справозданю в справі ревізиї процесу Драйфуса заявити, що після обовязуючого права ревізия процесу єсть неможлива. Не можна однакож сказати того о уневажненю вироку. Взагалї справа ревізиї ще анї не вияснена анї не постановлена остаточно так, щоби вже могла дїйстно відбути ся.

В Парижи відбували ся вчера мало що не через цїлий день досить грізні демонстрациї в користь ревізиї процесу Драйфуса, тим більше, що розійшла ся була чутка, що Пікарт в арештї войсковім небезпечно занедужав, нїби то в наслїдок того, що хтось хотїв єго отроїти. Журналїст Пресансе скликав був на вчера збори до салї „Ваґрам“, де мала відбути ся манїфестация в користь ревізиї процесу Драйфуса. Мимо того, що властитель салї не позволив був збирати ся в нїй, товпа людий, коли явив ся Пресансе, хотїла на силу дістати ся до неї. Надбігла полїция і арештувала Пресансеґо а крім того ще й кільканайцять инших осіб, а межи ними редактора ґазети Aurore Воґана, редактора ґазети Temps Моргардта, і посла Мері. Товпа заєдно підносила оклики в честь Золї і на ревізию процесу. Коли коло льокалю Ваґрам переходило двох вояків, підняли ся крики: „Проч з армією!“ Настала авантура, підчас котрої арештовано знов кілька осіб. Товпа демонструвала опісля перед клюбом войсковим і тут полїция знов мусїла її розганяти. Опісля відбували ся демонстрациї в цїлім містї і що полїция розігнала демонстрантів в однім місци, то они збирали ся зараз в другім.

Справі кретийскій подібно як драйфусівскій у Франциї нема кінця. Розходить ся тепер о то, щоби Туреччина відкликала свої войска з Крети. В тій справі ведуть ся переговори межи чотирома державами, Італією, Франциєю, Анґлією і Росиєю. А що буде, коли султан не схоче забрати собі свого войска з острова? Держави грозять, що в такім случаю не увзглядлять верховної власти султана на острові і заведуть там такі реформи, які покажуть ся потрібні для більшости населеня. А що буде, коли султан і тої погрози не налякає ся та не схоче відкликати свого войска? Анґлія зажадала, щоби в такім случаю стріляти до турецкого войска; Росия на то запротестувала. Ну, нехайже хто дїйде тут тепер кінця!

Загально говорять тепер, що підчас послїдного перевороту в Пекінї молодого цїсаря убито. Послїдна півурядова вість яку розпу-

---

11)

Чудеса сьвіта.

(Дальша серия).

VI.

Чи єсть воздух і вода на місяци? — Гори і долини на місяци. — Як виміряти гору на місяци. — Пори року і день на місяци. — Як виглядає земля з місяця а як небо. — В гостинї у Селенїтів.

(Дальше).

Жолоби на місяци можна би ще найскорше порівнати з тими вузонечкими долинами, які у нас на земли вижолоблюють декуди ріки: з обох боків ріки підносять ся високі стїнки простїсенько в гору; сподом поміж стїнками пливе ріка, горою понад тими стїнками бувають просторі рівнини. Того рода великі жолоби знаходять ся н. пр. в Америцї, де їх називають каньонами. Такий каньон єсть н. пр. над рікою Кольорадо. Але того рода жолоби на земли ідуть за ріками, крутять ся і вють ся так само як ріка а місцями творять пороги. Жолоби на місяци виглядають трохи инакше. Они не шукають собі спаду, лиш ідуть простїсенько почерез горби і кратери і виглядають так, як би утворили ся в той спосіб, що там земля на місяци розколола ся. То суть, здаєсь, таки справдешні розколини. Суть такі і у нас на земли, але нїколи не прибирають так величезних розмірів, як ті розколини на місяци. Найбільша того рода розколина, котра утворила ся в той спосіб, що земля в сподї усунула ся і розступила ся, єсть в північній Америцї в каліфорнїйских горах Сієрра Невада. Єсть то долина Йоземіте (Yosemite Valley), котра розколола ґраніт та поробила стїнки, що підносять ся дуже стрімко на 1000 метрів в гору, котрих горішні краї розходять ся від себе місцями на 2 до 3 кільометри.

Але до найзагадочнїйших утвор на місяци належать т. зв. **громади смуг** і **ясні плями**. Щось подібного зовсїм на нашій земли не знаходимо. Коли місяць в повни, можемо ті смуги добачити навіть голим оком або лиш при помочи біноклїв, уживаних звичайно в театрах. На місяци видко тогди, як би десь з одного місця розходили ся на всї боки ясні смуги, мов проміне сьвітла. Осередком їх, з котрого они розходять ся, суть завсїгди обручкові гори і кратери. Ті смуги не пускають нїколи тїни, отже не суть анї якісь підвисшеня, анї заглубленя; длятого, коли сонце на місяци стоїть низько, не можна їх видїти, аж підчас повнї, коли на місяци майже вся тїнь щезає, они показують ся. Дві найбільші громади того рода смуг розходять ся від гір, званих Тіхо і Копернік. Ті, що розходять ся від гір Тіхо, займають майже четвертину цїлої площі місяця оберненої до нас, а декотрі з них суть і на кілька миль широкі. Они розходять ся від свого осередка в простїсеньких лїниях ідуть почерез гори і долини, а місцями сполучають ся з собою бічними смугами.

Що-ж би то була за утвора на місяци ті громади смуг? Учені Насміт (Nasmyth) і Карпентер (Carpenter) впали на таку гадку: Они зробили скляпну кулю, наповнили її водою, заткали її добре а відтак вкинули до теплої води. Вода, огріваючись, розширяє ся сильнїйше як скло, отже тога вода в скляннїй кули розсадила скло в тім місци, де оно було найслабше. З того прийшли они на здогад, що тоті смуги то нїчого иншого лиш розколини в місяци, які поробили ся колись давно під напором розтопленої маси в серединї. В ті розколини наплила з під споду розтоплена якась ясна маса і залїпила їх. Тому то они відзначають ся лиш яснїйшою своєю краскою а не пускають нїякої тїни.

В звязи з тими смугами стоять, як здає ся і т. зв. ясні плями. Місцями, бачите, видко на місяци ясні плями, своєю краскою зовсїм подібні до повисше згаданих смуг, але нема коло них анї слїду якихсь смуг, котрі би від них розходили ся. За то доокола деяких кратерів видко нїби якусь сьвітячу обручку, а коли їй в догідну пору добре придивити ся, то видко, що она зложена нїби з якогось тоненького проміня. Найзамітнїйша ясна пляма знаходить ся на рівнинї званій по латинї Mare Se-

щено з Пекіну, що „стан здоровля цїсаря погіршив ся“, уважають всюди скорше за потверджене чутки о его смерти як житя. Берлиньский Lokal-Anzeiger дістав з Льондону в сїй справі таку вість. Три вісти, як доносить бюро Dalziel-a з Шанґаю, потверджають смерть хіньского цїсаря, а ріжнять ся лиш тим, що подають инший рід смерти. Після одної вісти задушено цїсаря шнуром, після другої смерть наступила наслїдком отроєня. Після третої вісти убито цїсаря в той спосіб, що розпаленим зелїзом пробито єму черево. В Шанґаю розійшла ся також чутка, що кілька держав задумує скинути цїсареву з престола і постарати ся о то, щоби увязнено Лї-Гунґ-Чанґа і Юнґлю яко тих, котрі постарали ся о убите цїсаря.

В Льондонї дістали вість, що хіньске населене в Пекіні єсть дуже роздразнене і ворожо успособлене против Европейцїв. Анґлїйский посол Макдональд доносить свому правительству: На члена посольства Мортімора, коли вертав з своєю жінкою домів, напали Хінцї на улици, зневажили его і побили камінєм. Так само напали Хінцї і побили американьских місіонарів, причім хіньскому секретареви американьского посольства зломано одно ребро. Посол доносить рівночасно, що він поробив в сїй справі енерґічні кроки у хіньского правительства.

Новинки.

Львів дня 3-го жовтня 1898.

— **Директором учительскої семинарії** в Станиславові іменований Іван Войцеховский, професор учительскої семинарії в Кракові.

— **100 лїтний ювилей відродженя руско-україньскої лїтератури**, устроюваний науковим товариством імени Шевченка, заповідає ся дуже сьвітло. Речинець торжества вже означений: має оно протягнути ся два днї, іменно 31-ого жовтня і 1-ого падолиста н. ст. Головні точки програми: Вечером 31-ого н. ст. жовтня відбуде ся в великій сали театру Скарбка торжестенне представлене, на котрім виголосить ся відповідний прольоґ, дальше відспіває ся специяльно на се торжество уложена кантата, а вкінци відограєсь Котляревского „Наталка Полтавка“ найлучшими силами рускопо народного театру і з по-за театру. Також наша артистка панна Саломеа Крушельницка прирекла свою участь. Закінчене буде становити артистично уложений живий образ, в котрім возьме участь найменше 50 осіб. Дня 1-ого падолиста відбуде ся о 12 годинї в полудне наукова академія з науковими відчитами і дискусиєю, в котрій возьмуть участь всї наші учені і письменники, а також єсть сподіваний приїзд земляків з-за кордону і представителїв инших славяньских наукових інституций. Вечером того самого дня відбуде о 6 годинї торжественний обід (за попереднім зголошенем участників), на котрім будуть виголошені відповідні до величкости сьвята торжественні промови. — Близшу проґраму подасть комітет в найкоротшім часї.

— **Загальні збори „кружків рільничих“** відбули ся дня 26 і 27 вересня у Львові. З між внесень, які підносили поодинокі відпоручники „кружків“ були важнїйші отсї: щоби краєвий Видїл удїлив більшу поміч материяльну крамам і гуртовним торговлям кружків, бо тогдї більше людий найде занятє і виробить ся в краю більший змисл промисловий. Вислано депутацию до п. Намістника. щоби віддати в опіку торговельну дїяльність кружків, а особливо, щоби дістати позволене на удержуване трафік при крамах. П. Намістник обіцяв вдоволити тим бажаням після змоги. Відозвав ся голос против закладаня повітових союзів торговельних, а за заложенем загального союза централього і такого-ж складу товарів. Домагано ся дальше списаня всїх католицких фірм, де би кружки могли побирати товари. Инше внесене жадає установленя повітових люстраторів торговельних і торговельних повітових філїй. Сказано також, щоби кружкам вільно було продавати шкільні книжки. На те відозвав ся голос з пересторогою перед поквапним закладанем чи то загального центрального складу товарів, чи то складів повітових; далеко лїпше було би, щоби поодинокі кружки лучили ся по кілька і разом спроваджували товари. Трафіки соли може кождий кружок дістати від краєвого Видїлу, коли лиш схоче о те постарати ся. Вкінци раджено, щоби для заради бракови склепарів головний заряд уряджував що року по кілька практичних курсів. Дальше висказано бажане, щоби головний заряд постарав ся о те, щоби кождий крам кружка люстровано два рази до року, — щоби віддїли господарского товариства получено з кружками і щоби по учительских семинариях духовних закладано торговельні курси. З инших внесень годить ся записати ще те, щоби головний заряд старав ся о заведене краєвого монополю горівки, котру продаваноби в опечатаних фляшках, — щоби не удїлювано права вишинку одній особі на великих обшарах краю, але в кождій місцевости кому иншому, і то передовсїм людям честним, — по коршмах щоби продавали лише горівку краєву, — взагалї, щоби право пропінациї виконувано з як найменшою шкодою для сільского населеня. Порушено ще одну справу, щоби старати ся о піддвигнене хову господарскої птиції і торговлї яйцями; до сего треба окремих учителїв, котрі би в сїй справі нарід поучали. Висказано бажане, щоби заряди кружків купували яйця расової птиції і продавали по половинї цїни членам для поправи раси домашної птиції. Референт признав, що декотрі внесеня дуже справедливі і пожиточні, але для браку фондів годї їх виконати. У всякім разї головний заряд возьме їх під розвагу.

— **Велике нещастє** мало-що не скоїло ся в пятницю у Львові на так званій рампі, на улици Жовківскій, де перетинає ся улиця з зелїзничим шляхом. Около 3-ої години по полудни, коли поспішний поїзд находив ся на двірци Підзамче, виїхав з тої стациї в сторону головного двірця робочий поїзд, зложений з кількох вагонів, попиханих з заду льокомотивою. Поїзд сей виїхав без відомости начальника стациї, а тимсамим служба при рампі на улици Жовківскій не одержала знаку, щоби замкнути рампу. В наслїдок сего поїзд в повнім бігу наїхав на улици на віз, що розвозив фляшкове пиво пільзненьске і перетяв его на дві половини поторощивши задну часть на дрібні кусники. Щастє велике, що передна часть воза находилась вже поза шинами, так що візник і аґент фірми поспадали лише на землю і тяжко потовкли ся. Чудом також уратував ся віз трамваєвий з многими особами в серединї, котрий з цїлим розгоном в'їхав був також на рампу. Візник вспів ще завчасу здержати конї і виратував себе та кільканайцять осіб від неминучої смерти. Та пригода буде чейже найлїпшим доказом, що з тою рампою треба вже раз зробити якийсь лад і охоронити людий раз на завсїгди від нещастя.

— **Торговля дївчатами.** Жандармерия в Станиславові арештувала в ночи з середи на четвер якогось Йосифа Ельмана, котрий за єгипетским пашпортом бавив в тім містї вже від місяця,

---

renitatis; єсть то малий кратер званий Лїнне. Кріз дуже сильні дальновиди видко тут в сїй ясній плямі якусь малесеньку чорну точку. Такі чорні точки видко впрочім і в инших кратерах. Здає ся отже, що то єсть щось подібного, як вулькани на нашій земли. Тота малесенька чорна точка, то отвір, яма, в горі, а ясна пляма доокола неї то мабуть лява, яка виплила з гори і застигла.

Але найдивнїйша річ, що той кратер Лїнне давнїйше зовсїм инакше виглядав як тепер. Ще до 1843 р. видїли его зьвіздарі яко звичайний кратер широкий на яких 10 кільометрів, а глубокий на 340 метрів. Тепер він зовсїм змінив ся. Можна би гадати, що то не настала ніяка зміна, а просто єсть може лиш похибка в спостереженях. Однакож так не єсть. Давнїйші зьвіздарі уважали сей кратер за сталу точку, від котрої зачинали свої поміри, отже видїли его дуже часто і на картах місяця означили его докладно. Давнїйше той кратер пускав довгу тїнь, тепер єї вже не пускає і его або зовсїм не видко, або лиш дуже трудно побачити і длятого не можна вже від него розпочинати помірів. Зато при сильнім осьвітленю показуєсь він яко сьвітяча пляма. Славний зьвіздар німецкий Шмідт єсть длятого того переконаня, що около половини нашого століття мусїв на місяци бути в сїм місци вульканїчний вибух; з глубини гори виступила лява, залила весь кратер, давнїйше на 10 кільометрів широкий, лишаючи в нїм лиш маленький отвір, нинїшну чорну точку а відтак перелила ся ще з кратеру на боки гори і зрівнала єї зовсїм, так, що нинї єї вже нема і она длятого не пускає тїни.

Був би се перший доказ, що наш місяць ще не зовсїм вигорів, що в его серединї єсть ще так само розтоплена маса як і в нашій земли. На око здає ся, як би місяць, що так скажемо, був зовсїм мертвий, як би він вже зовсїм вигорів, як би ті рапавости, які на нїм видимо, були на нїм вже послїдними слїдами тих змін, які колись там відбували ся. Тимчасом повисший примір, скоро він дійстно правдивий показував би нам зовсїм що иншого. Се спонукало учених слїдити дальше і они викрили ще кілька инших подібних примірів, з котрих слїдуючі найзамітнїйші.

На валоватій рівнинї, званій Позидоній, підоймає ся майже на самій серединї малий кратер, котрий серед звичайних обставин показує ся виразно як глубока і широка яма, значить ся, в єї серединї видко тїнь. Тота тїнь часами щезає, а то дасть ся лиш тим способом пояснити, що від часу до часу в глубинї кратеру підносить ся якась маса, котра его виповняє, а відтак знов спадає. — В маю 1877 відкрив нїмецкий зьвіздар Кляйн новий кратер коло гори званої Гіґінус. Сторона, в котрій знаходить ся повисший кратер, майже на самій серединї місяця і зьвіздарі оглядали се місце сотки разів та відрисовували его, отже булиби его конче добачили. Тимчасом аж до 1877 р. ніхто его не видів, а тепер видко его легко навіть кріз слабші дальновиди. Наконець треба ще й про то згадати, що Вайнек в Празї відкрив в жовтни 1891 р. новий кратер, котрого, як здаєсь, не було доси на місяци.

З того всего видимо, що на місяци все ще відбувають ся якісь зміни, котрих жерело знаходить ся в его внутрі. Але деякі з'явища наводять нас на здогад, що і на его поверхни ще не зовсїм закінчили ся всї зміни. Що на місяци нема тепер води, се річ певна, бо скоро би була вода, то мусїли би бути і хмари, а тих ще ніхто не видїв на місяци. Але не можна з такою самою певностию сказати, що на місяци ніколи й не було води. Противно, з того, що видимо, і зі становища нашого досьвіду на земли, можемо припускати, що колись на місяци була і вода. Ті великі валоваті рівнини, котрі нинї називаємо морями, то здаєсь, нїчого иншого лиш давні дна морскі, бо після нашого понятя лиш вода могла їх так рівно встелити. Вода замулила моря і зробила з них тим способом нинїшні рівнини, а ті гористі жили, що по них тягнуть ся, то здаєсть не що иншого лиш давні гори закопані нинї в намулї.

Але єсть ще кілька з'явищ на місяци, котрі наводять нас на здогад, що на місяци лишили ся ще слїди води. В декотрих сторонах місяця показуєсь іменно якась легка мрака. Много зьвіздарів не могло через ту мраку видїти тої поверхнї місяця, котру часами дуже добре видїли; їм здавало ся, як би на місяци настала якась значна зміна, коли по якімсь часї ті місця стали знов добре видні. Дуже займаве під сим взглядом з'явище показують нам обручкові гори Плято. Дуже довгі і старанні спостереженя показали, що внутрішна площа тих гір зміняє свою барву правильно зі становищем сонця. Насамперед, скоро лиш сонце зачинає осьвітлювати внутрішну площу, не видко нїчого дивного; сїра площа стає щораз яснїйшою. Але пізнїйше, скоро сонце підійде висше на небо, як на 20 степенів, то рівнина, замість аж до повнї ставати щораз яснїйшою, як звичайно буває деинде на місяци, стає темнїйшою, навіть аж поза тамошне полудне, аж наконець, коли сонце зачинає заходити, она стає знов яснїйшою. Се з'явище можемо собі хиба лиш тим пояснити, що на тій рівнинї знаходить ся ще дрібка вогкости. Коли сонце трохи пригріє, то з неї робить ся мрака, котра вкриває рівнину і робить єї темнїйшою. Аж коли сонце добре в полудне пригріє, мрака знову розступає ся і рівнина стає знов яснїйшою. Наконець не виключена можливість, що на місяци місцями може бути лїд, хоч води і пари з неї нема. Єсть загальний здогад, що вершки гір на місяци, котрі особливо ясно сьвітять тогди, коли місяць показуєсь нам в сїрім сьвітлї, походячім від осьвітленя нашою землею, суть вкриті ледом. Инакше не можна собі пояснити, для

в хвили, як хотів вивезти до Буенос-Айрес двоє дівчат, Берту Ґаву і Ройзу Розінер. По арештованю Ельмана ствердили, що він називає ся Йосиф Айзенштайн і є родом з Станиславова, звідки виїхав перед кільканайцяти літами. Найдено при нїм готівку 328 зр. і дорогоцінности. Рівночасно арештовано єго сина Леопольда Айзенштайна, котрий що йно приїхав був з Пешту. Обох відставлено до суду. Оба пташки належали до межинародної шайки торговців дївчат.

— Порядний війт. Дня 25 вересня напало кількох селян в Полянцї коросняньского повіта на коршму і їх арештовано. Коли відтак суд в Коросні випустив їх на волю, війт Полянки устроїв в їх честь гучну забаву. Іменно приказав шинкареви Марховерови відступити на ту цїль коршму і устроїв там дня 29 вересня музику з танцями. Староство по переведеню слїдства віднесло ся до виділу повітового, аби він потягнув до одвічальности того дивного війта.

— З Ярославщини доносять: Дня 20-го вересня в Дмитровичах, коли війт велїв опорожнити в ночи коршму, в котрій було повно пяних і вислав там поліцианта, селяни не лиш не послухали приказу, але ще й побили висланого. — Дня 25 вересня в Тучапах хотїв війт вигнати з коршми кількох пияків. Тодї кинув ся на него Іван Луба і побив єго; а як війт напастника арештував, напало в ночи на арешт сїмох паробків, розбили двері і випустили Лубу на волю. Бутних паробків арештувала жандармерия.

Телеґрами.

Відень 3 жовтня. Є. Вел. Цїсар вернув тут вчера вечером з Вальзе.

Париж 3 жовтня. Вість о занедужаню Пікарта єсть безосновна. Пікарт писав вчера до своїх приятелїв, що єсть зовсїм здоров.

Париж 3 жовтня. Жоре (Jaurés) мав вчера перед публикою, зложеною з 6000 людий відчит о социалїзмі і справі Драйфуса. Бесїдник протестував против арештованя Пікарта і против тайних розправ судів войскових. Збори ухвалили резолюцию того змісту, що пролетарият мусить старати ся о то, щоби всї войскові институциї у Франциї відповідали засадам републиканьской демократиї і щоби теперішний злочин мілїтаризму був вияснений. По відчитї відбули ся демонстрациї прихильні Драйфусови, підчас котрих хтось стрілив з револьвера але нїкого не зранив. Чоловіка того арештовано; єсть то якийсь бельґийский підданий як здаєсь анархіст.

Константинополь 3 жовтня. Приїзд нїмецкого цїсаря назначено на день 17 с. м.

Париж 3 жовтня. Підчас вчерашних демонстраций арештовано 35 людий, з тих 6 задержано в арештї, прочих випущено.

Каіро 3 жовтня. Останки армії дервішів хотїли взяти місцевість Гедареф, але анґльо-египетске войско їх відперло. Страти по сторонї египетскій суть незначні.

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1898, після середно-европ. год.

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·35	2·50	10·40	4·10	8·50	6·40	—
Підволочиск	—	1·55	6·—	—	9·35	11·—	—
Підвол. з Підз.	6·15	2·08	—	—	9·50	11·27	—
Іцкан	6·15	2·40	—	10·05	—	6·30	10·55
Ярослава	—	—	—	4·55	—	—	—
Белзця	—	—	—	9·55	7·10	—	—
Тернополя	—	—	—	—	6·55	—	—
Гребенова 1)	—	—	—	—	9·15	—	—
Стрия, Сколього 2)	—	—	—	—	—	—	3·00
Лавочного	—	—	—	5·20	—	—	7·00
Зимної Води 3)	—	—	—	—	3·16	—	—
Брухович 4)	—	—	—	—	2·15	—	—
Брухович 5)	—	—	—	—	3·26	—	—
Янова	—	—	—	9·25	12·50[6]	8·40[7]	—
Янова	—	—	—	—	—	3·11	6·20[8]

1) Від 10 липня до 31 серпня. 2) До Сколього лише від 1 мая до 30 вересня вкл. 3) Від 8 мая до 11 вересня. 4) Від 8 мая до 11 вересня в неділї і сьвята. 5) Від 8 мая до 11 вересня в будні дни. 6) Від 1 липня до 15 вересня лише в неділї і сьвята. 7) Від 1 червня до 15 вересня вкл. лише в будні дни. 8) Від 1 до 31 мая вкл. що день, від 1 червня до 15 вересня вкл. лише в неділї і сьвята.

Поїзд блискавичний зі Львова 8·40 рано, в Кракові 1·48 по полудни, у Відни 8·56 вечер.

Приходять з

Кракова	1·30	5·10	8·45	9·15	6·10	9·10	—
Підволочиск	2·30	9·55	—	—	—	3·30	5·25
Підвол. з Підз.	2·15	9·39	—	—	—	3·04	5·—
Іцкан	9·15	1·50	—	—	6·45	5·40	10·35
Тернополя	—	—	—	7·50	—	—	—
Белзця	—	—	—	7·55	5·25	—	—
Ярослава	—	—	—	10·45	—	—	—
Гребенова Сколього і Стрия	—	—	—	—	1·40[1]	—	—
Лавочного	—	—	—	—	8·05	—	10·30
Сколього	—	—	—	12·10	—	—	—
Брухович	—	—	—	—	—	8·12[2]	—
Брухович	—	—	—	—	—	8·31[3]	—
Янова	—	—	—	7·40	1·01	—	—
Янова	—	—	—	7·57[4]	8·53[5]	—	—

1) З Гребенова від 10 липня до 31 серпня. 2) Від 8 мая до 30 червня вкл. і від 16 серпня до 11 вересня вкл. 3) Від 1 липня до 15 серпня вкл. 4) Від 1 до 31 мая і від 16 до 30 вересня що день, а від 1 червня до 15 вересня лише в неділї і сьвята. 5) Від 1 червня до 15 вересня лише в будні дни.

Час подаємо після годинника середно-европейского; він різнить ся о 36 минут від львівского; коли на зелїзници 12 год., то на львівскім годиннику 12 і 36 мін.

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

чого би они тогди яснїйше сьвітили, а годї знов припускати, щоби вершки їх були з якогось иншого материялу як долїшна часть гори.

Цікава тепер річ чи на місяци студено, чи тепло, чи горячо? Теплота, поминаючи власну теплоту місяця буде очевидно зависїти найбільше від сонця а іменно від тих самих змін, які і у нас зменшають або збільшають теплоту, отже від того які бувають пори року і які суть днї і ночи.

Пори року на якійсь планетї зависять, як вже знаємо від того, о скілько вісь планети єсть нахилена до єї дороги. Місяць, як знаємо, єсть нахилений до своєї дороги трохи більше як на 6 степенів а дорога єго єсть знов нахилена до дороги землї трохи більше як на 5 степенів, отже екліптика знаходить ся межи рівником місяця а єго дорогою, або иншими словами місяць єсть нахилений до дороги землї на півтора степеня. Задля того як і з тої причини, що дорога місяця лиш що 9 і пів року тою самою половиною приходить під дорогу землї, можна сказати, що дорога місяця майже сходить ся з дорогою землї а в порах року на місяци майже нема нїякої ріжницї. Коли-б на місяци були якісь люди, то они як лїтом так і зимою виділи би сонце в одинаковій висотї понад собою; ті що були би на рівнику, виділи би єго завсїгди просто понад своїми головами, а ті що були би на бігунах виділи би єго завсїгди понад овидом. На рівнику було би длятого для них вічне лїто, на бігунах вічна зима а по серединї вічна весна. На місяци нема також того, щоби сонце на бігунах лїтом довгий час не заходило а зимою не всходило, отже дни і ночи суть одинаково довгі.

Якіж бувають днї на місяци? Коли після нашого понятя день триває від всходу до заходу сонця, то й на місяци мусимо припустити такий самий день. Там триває доба від одного нового місяця до другого, отже цїлих наших 29 і пів днїв, значить ся, сонце стоїть для тамошних людий через 14 і три чверти наших днїв на небі і єсть день, а других 14 і три чверти наших днїв єсть там ніч. Саме коли видимо місяць в повни, єсть там полудне; коли же кажемо, що місяць єсть на нову, отже коли єго у нас не видко, там єсть північ.

Та велика ріжниця в порах року і дня єсть причиною, що на місяци мусять бути що до теплоти і підсоня в ріжних єго сторонах далеко значнїйші зміни як у нас на земли. На рівнику всюди єсть лїто і величезна спека, на бігунах всюди студїнь і зима. Місяць майже через 15 наших днїв огріває ся в день до значної теплоти, але знов через довгу ніч так само значно остуджує ся. Був давнїйше погляд, що на рівнику місяця мусить бути в день така спека, що не лиш вода би на нїм кипіла, але навіть і камінє топило би ся, теплота, котра переходила би 200 степенів. Новійші дослїди однакож не потвердили того. Теплота на місяци в день і на рівнику може що найбільше доходити до 50 степенів, а мабуть єсть значно менша. Дальше показало ся, що місяць не має власної теплоти, лиш ще ту, яку дїстає від сонця, а котру опісля досить борзо випускає назад в простір сьвітовий. Дуже докладні розслїди, роблені підчас затьміня місяця, показали, що вже на якийсь час перед тим, заким ще тїнь землї на него впала, теплота єго дуже борзо зменшила ся, підчас самого затьміня була найменша, а відтак з хвилею уступленя затьміня знов дуже борзо збільшала ся. За цїлий час затьміня, триваючий кілька годин, переходив місяць далеко більші зміни теплоти, як би н. пр. у нас з під рівникової спеки до підбігунової студени. Ну, можна собі погадати, яка то студїнь мусить бути на місяци в ночи.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий**

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).